

Okuma Kültürü Edinmek İçin Estetik ve Duyarlı Bir Yaklaşım: Sosyal Bilimler Öğrencileriyle Müzede Bir Kitap Projesi

An Aesthetic and Sensitive Approach to Acquiring a Reading Culture: A Book in the Museum Project with Social Sciences Students

ÖZET

Bu çalışmada, sosyal bilimler öğrencilerinin okuma kültürü edinimini estetik ve duyarlı bir yöntemle artırmayı amaçlayan müze ortamında yürütülen Müzede Bir Kitap projesi kapsamlı bir şekilde incelenmiştir. Araştırma, öğrencilerin kitap ve müze deneyimlerini birleştirerek eleştirel düşünme, yaratıcı okuma ve kültürel farkındalık becerilerini geliştirmeyi hedeflemiştir. Çalışmada, öğrencilerin metinle kurduğu duygusal bağ, estetik deneyimlerinin derinliği ve toplumsal duyarlılıklarının gelişimi detaylı olarak gözlemlenmiş ve yansıtıcı sonuçlar ile desteklenmiştir. Bulgular, estetik ve duyarlı yaklaşımların öğrencilerin okuma motivasyonunu artırdığını, metinle etkileşimlerini güçlendirdiğini ve kültürel miras bilincini derinleştirdiğini göstermektedir. Bu bağlamda proje, sosyal bilimler eğitiminde estetik ve duyarlılık temelli öğrenme deneyimlerinin önemini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Okuma kültürü, estetik deneyim, duyarlılık, müze eğitimi, sosyal bilimler.

ABSTRACT

In this study, A Book in the Museum project, which was carried out in a museum environment and aimed to increase the reading culture acquisition of social sciences students with an aesthetic and sensitive method, was examined comprehensively. The research aimed to develop students' critical thinking, creative reading, and cultural awareness skills by combining book and museum experiences. In the study, the emotional connection the students established with the text, the depth of their aesthetic experiences and the development of their social sensitivity were observed in detail and supported by reflective results. The findings indicate that aesthetic and sensitive approaches increase students' reading motivation, strengthen their engagement with text, and deepen their awareness of cultural heritage. In this context, the project highlights the importance of aesthetic and sensitive learning experiences in social science education.

Keywords: Reading culture, aesthetic experience, sensitivity, museum education, social science.

GİRİŞ

Günümüzde bireylerin kültürel ve entelektüel gelişiminde kitapların ve müzelerin ayrı ayrı ama birbirini tamamlayan işlevleri olduğu açıktır. Okuma kültürü, bireyin yaşam boyu bilgiye ulaşma, anlama, yorumlama ve eleştirel düşünme becerilerinin temelini oluştururken müzeler, kültürel mirasın somut olarak gözlemlenebildiği, öğrenmenin mekânsal ve deneyimsel boyut kazandığı özel alanlardır. Bu iki alanın bir araya getirilerek eğitim süreçlerine entegre edilmesi, bireyin zihinsel, estetik ve duygusal yönlerini birlikte geliştiren bütüncül bir öğrenme yaklaşımını mümkün kılar.

Okuma Kültürünün Önemi

Okuma kültürü, bireylerin bilgiye ulaşma, eleştirel düşünme ve yorumlama becerilerini geliştiren temel bir süreçtir. Sosyal bilimler öğrencileri için okuma etkinlikleri, sadece bilgi edinme aracı değil aynı zamanda düşünsel ve estetik gelişim için bir zemin sunar. Kitaplar, geçmişle bağ kurmayı, farklı bakış açılarını anlamayı ve yaratıcı düşünmeyi teşvik eder (Buyurgan, 2017; Ersoy & Güven, 2016).

Müzelerin Eğitsel Rolü

Müzeler, kültür, sanat, doğa, bilim ve teknolojiye dair nesneler ve anlatılar sunarak ziyaretçilere çok katmanlı öğrenme fırsatları sağlar. Gerçek objeler aracılığıyla sağlanan deneyim, özellikle çocuklar ve gençler için soyut bilgilerin somutlaştırılmasında etkilidir. Dünyanın pek çok ülkesinde müze eğitim birimleri oluşturulmuş ve öğretmen ile öğrencilere yönelik programlar düzenlenmiştir. Türkiye'de ise müze eğitimine olan ilgi artmakla birlikte sistematik entegrasyon hâlen geliştirilme aşamasındadır (Buyurgan & Buyurgan, 2012; Yavuzoğlu-Atasoy, 1999).

İbrahim Ünlü¹
Berra Arslan²
Asya Artut³

How to Cite This Article

Ünlü, İ., Arslan, B. & Artut, A. (2025). "Okuma Kültürü Edinmek İçin Estetik ve Duyarlı Bir Yaklaşım: Sosyal Bilimler Öğrencileriyle Müzede Bir Kitap Projesi" International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:11, Issue:11; pp: 2092-2103. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17755742>

Arrival: 19 September 2025
Published: 28 November 2025

Social Sciences Studies Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Öğretmen, MEB, Keçiören Sosyal Bilimler Lisesi, Ankara, Türkiye. ORCID: 0000-0001-8871-3221

² Öğrenci, MEB, Keçiören Sosyal Bilimler Lisesi, Ankara, Türkiye. ORCID: 0009-0004-1959-1856

³ Öğrenci, MEB, Keçiören Sosyal Bilimler Lisesi, Ankara, Türkiye. ORCID: 0009-0002-4025-8455

Projenin Tanıtımı

Müze Bir Kitap projesi, estetik ve duyarlılığı merkezine alan bir eğitim modeli olarak tasarlanmıştır. Proje, müze atmosferini kitapların entelektüel derinliğiyle birleştirerek katılımcılara çok boyutlu öğrenme deneyimi sunmayı hedefler. Etkinliklerde katılımcılar, kitapları okumanın ötesinde, müzenin tarihsel, sanatsal ve kültürel zeminini analiz ederek düşünsel derinlik kazanmışlardır. Müze ve kitap etrafında yürütülen yapılandırılmış tartışmalar, öğrencilerin duyarlılık temelli düşünme becerilerini geliştirmiştir (Er Tuna & Kaya, 2022).

Maarif Modeli ve Müzeler

Proje, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde yer alan "Estetik" ve "Duyarlılık" ilkeleriyle doğrudan ilişkili olacak şekilde kurgulanmıştır. Bu model, öğrencilerin entelektüel derinlik kazanmalarını, estetik duyarlılık geliştirmelerini ve değer temelli bir kimlik inşa etmelerini hedefler (MEB, 2023). Proje, kitap ve müze deneyimini birleştirerek bu kök değerlere dayalı bütüncül bir öğrenme yaklaşımını hayata geçirir. Ayrıca UNESCO belgelerinde vurgulandığı gibi müzeler, kültürel mirasın korunması ve toplumsal bilinç oluşturulmasında önemli bir rol oynar (UNESCO, 2021). Makalede projenin amaçları, uygulama yöntemleri, hedef kitlesi, kazanımlar ve toplumsal etkileri akademik bir çerçevede ele alınacaktır.

YÖNTEM

Müze Bir Kitap projesi, nitel araştırma yöntemine dayalı olarak tasarlanmıştır. Bu yöntemsel yaklaşım, sosyal bilimlerde öğrencilerinin müze temelli öğrenme süreçlerini derinlemesine anlamayı ve değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Proje, öğrencilerin estetik algılarındaki değişimleri, düşünsel katkılarını ve öğrenme süreçlerini çok boyutlu olarak incelemeye olanak tanımaktadır.

Katılımcılar

Araştırmanın katılımcı kitlesi, sosyal bilimlerde eğitim gören lise öğrencilerinden oluşmaktadır. Katılımcılar, proje sürecinde aktif olarak yer almış ve müze ile kitap temelli etkileşimlerde bulunmuşlardır. Ayrıca öğretmenler ve veliler de gözlemci ve destekleyici paydaşlar olarak sürece dahil edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada veri toplama araçları üç ana başlık altında toplanmıştır:

Katılımcı Gözlemi: Öğrencilerin etkinlik sırasındaki davranışları, tartışmalara katılım düzeyleri ve müze ortamıyla kurdukları etkileşim doğrudan gözlemlenmiştir. Hem bireysel hem de grup içi öğrenme dinamikleri bu yöntemle sistematik bir biçimde değerlendirilmiştir.

Odak Grup Görüşmeleri: Etkinliklerin ardından gerçekleştirilen görüşmeler, öğrencilerin okudukları kitapları müze bağlamında nasıl anlamlandırdıklarını tartışmalarına zemin hazırlamıştır. Katılımcılar hem sözlü hem yazılı olarak düşüncelerini ifade etmiş ve bu sayede kavramsal derinlik ile eleştirel düşünme düzeyleri analiz edilmiştir.

Etkinlik Değerlendirme Anketleri: Katılımcıların öğrenme kazanımları, memnuniyet düzeyleri ve önerileri hem nitel hem nicel veriler aracılığıyla ölçülmüştür. Öğrencilerin yanı sıra, öğretmenlerin ve velilerin gözlem ve yorumları da bu sürece dâhil edilerek projenin etkililiği çok paydaşlı bir yaklaşım ile değerlendirilmiştir.

Verilerin Analizi

Toplanan tüm veriler nitel veri analiz teknikleri kullanılarak incelenmiştir. Katılımcı gözlemleri, odak grup görüşmeleri ve anketlerden elde edilen veriler bir araya getirilerek temalar ve örüntüler belirlenmiş; proje süreci, geri bildirimler doğrultusunda esnek ve dinamik biçimde yönlendirilmiştir.

Etik ve Akademik Çerçeve

Çalışma, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin "öğrenen özne" ve "kültürel etkileşim" ilkeleri ile uyumlu bir şekilde yürütülmüştür. Öğrenciler yalnızca bilgi alıcısı olarak değil sürece aktif katılan, sorgulayan ve katkı sunan bireyler olarak konumlandırılmıştır. Bu yaklaşım, projenin sorumluluk sahibi, kültürel bilinci yüksek ve aktif vatandaş profiline katkı sağlamasını mümkün kılmıştır.

Uygulama Süreci

Proje kapsamında öğrenciler, farklı tematik yapıya sahip müzeleri ziyaret etmiş ve bu ziyaretleri belirli edebî eserlerle ilişkilendirmişlerdir. Her müze gezisinden önce müzenin içeriği ve verdiği tarihî, kültürel ya da estetik izlenimlere paralel olarak belirlenen kitaplar okunmuş; gezilerin ardından ise bu kitaplar üzerine bireysel okumalar, değerlendirmeler ve grup tartışmaları gerçekleştirilmiştir.

Öğrenciler, Kelime Müzesi ziyaretinden önce Alp Paksoy'un *Kök ve Hatırla (Kelimelerin Serüveni)* adlı eserlerini incelemiş; dilin ve kelimelerin tarihsel yolculuğunu, sonrasında gerçekleştirdikleri müze deneyimiyle birlikte değerlendirmişlerdir. Tarihi Çoban Mektebi (Atatürk Ankara Millî Mücadele Müzesi) gezisiyle bağlantılı olarak Halide Edip Adivar'ın *Türk'ün Ateşle İmtihanı* adlı otobiyografik eseri önceden okunmuş; Kurtuluş Savaşı dönemine tanıklık eden bu kitap, müzenin sunduğu tarihsel atmosferle bütüncül bir biçimde ele alınarak geziden sonra tartışılmıştır. Anadolu Medeniyetleri Müzesi ziyaretinden önce Töre Sivrioğlu'nun *Atatürk ve Arkeoloji* adlı eseri ile Semra Kosovalı'nın *Anadolu Uygarlıkları* adlı çalışması okunmuş; öğrenciler, gezinin ardından Anadolu'nun arkeolojik ve kültürel mirasını hem yazılı kaynaklar hem de görsel materyaller aracılığıyla yorumlama fırsatı bulmuşlardır. Ayrıca Anne Müzesi ziyareti öncesinde annelik kavramı, kültürel hafıza ve toplumsal değerler üzerine verimli bir tartışma ortamı oluşturulmuş; öğrencilerin müze deneyimlerinden sonra bireysel, estetik ve duygusal çıkarımlarda bulunmaları teşvik edilmiştir. Son olarak İlber Ortaylı'nın *Gazi Mustafa Kemal Atatürk* kitabı okunmuş, bilahare Anıtkabir ziyaret edilerek müze bölümleri gezilmiştir.

Tüm bu süreç sonunda, öğrenciler okudukları eserlerle bağlantılı olarak müze gezilerinden edindikleri izlenimleri çeşitli yazılı ve sözlü sunumlarla paylaşmış; gezilerin ardından gerçekleştirilen grup tartışmaları yoluyla hem kültürel hem de edebî bakış açılarını derinleştirmişlerdir.

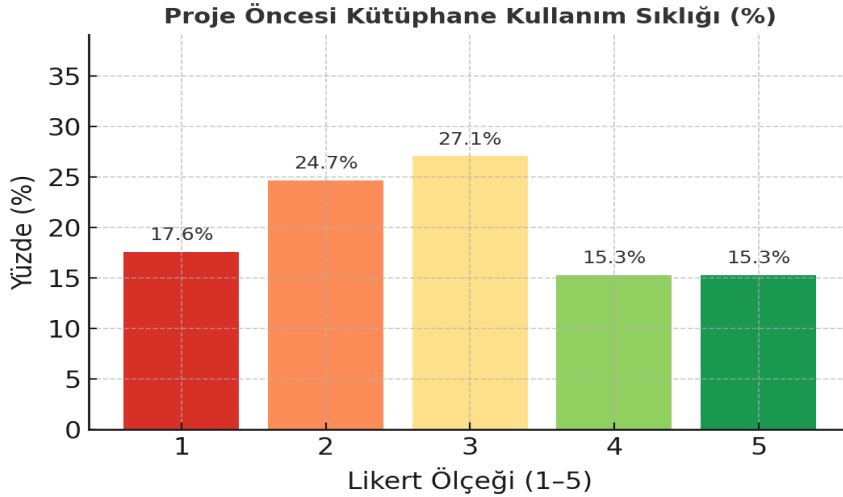
BULGULAR

Projenin değerlendirilmesine yönelik olarak katılımcılara 13 sorudan oluşan bir anket uygulanmıştır. Google Forms aracılığıyla düzenlenen anket sonuçları grafiksel olarak sunulmuş olup her bir grafik numaralandırılmış ve ilgili bulgular grafiklerin hemen altında verilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özellikleri

Özellikler		Yüzde (%)
Sınıf Düzeyleri	Hazırlık sınıfı	19
	9.Sınıf	28
	10.sınıf	22
	11.sınıf	18
	12.sınıf	13
Cinsiyet Durumları	Kadın	64
	Erkek	36

1- Okul kütüphanesinde düzenlenen 'Müzedeki Bir Kitap' projesi öncesinde kütüphane kullanım sıklığınız ne kadardı?

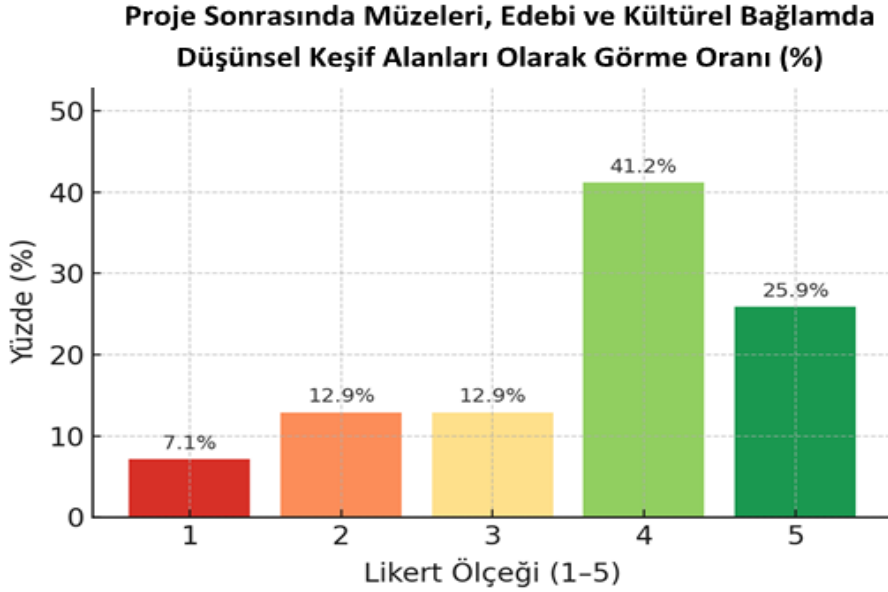

Şekil 1: Proje öncesi kütüphane kullanımı

Müzedeki Bir Kitap adlı projenin öğrencilerin kütüphane kullanım sıklığına etkisini incelemek amacıyla "Okul kütüphanesinde düzenlenen 'Müzedeki Bir Kitap' projesi öncesinde kütüphane kullanım sıklığınız ne kadardı?" sorusu sorulmuştur. Katılımcıların yaklaşık %18'i "1" (çok az), %25'i "2" (az), %27'si "3" (orta), %15'i "4" (sık), %15'i "5" (çok sık) cevabını vermiştir.

Öğrencilerin çoğunluğu kütüphaneyi proje öncesinde seyrek kullanmaktadır. Bu sonuç, projeden önce düşük kullanımın normal olduğunu göstermektedir.

2- Bu proje sonrasında müzeleri, edebî ve kültürel bağlamda düşünsel keşif alanları olarak görmeye başladım.

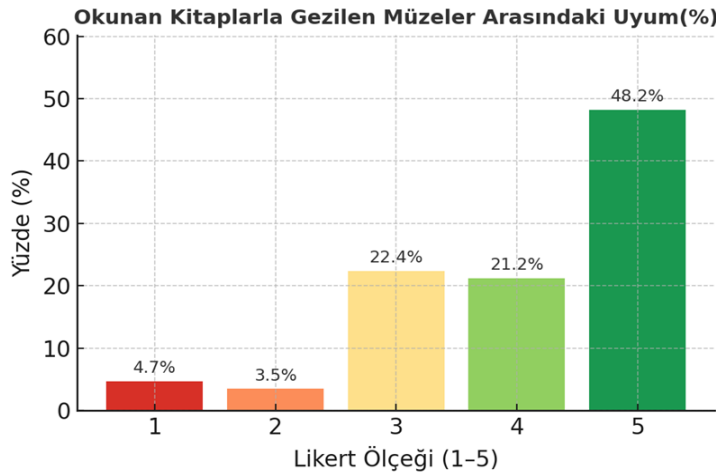

Şekil 2: Proje sonrasında müzeleri, edebî ve kültürel bağlamda düşünsel keşif alanları olarak görme oranı

Katılımcıların yaklaşık %7'i "Bu proje sonrasında müzeleri, edebî ve kültürel bağlamda düşünsel keşif alanları olarak görmeye başladım." yorumuna "1" (hiç katılmıyorum) seçeneğini işaretlerken %13'ü "2" (katılmıyorum), %13'ü "3" (kararsızım), %41'i "4" (katılıyorum) ve %26'sı "5" (kesinlikle katılıyorum) demiştir.

Öğrencilerin büyük çoğunluğu müzelere daha anlamlı ve kültürel açıdan değerli bir gözle bakmaya başlamıştır.

3- Okunan kitaplarla gezilen müzeler arasında anlamlı bir uyum olduğunu düşünüyorum.

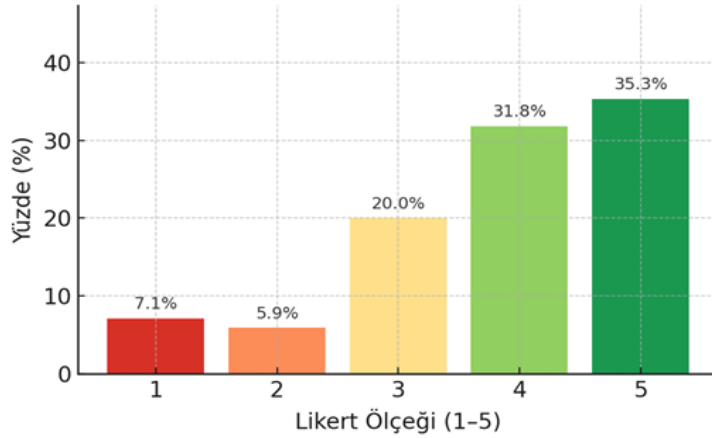
Şekil 3: Okunan kitaplarla gezilen müzeler arasındaki uyum

Katılımcıların yaklaşık %5'si "Okunan kitaplarla gezilen müzeler arasında anlamlı bir uyum olduğunu düşünüyorum." yorumuna "1" (hiç katılmıyorum) cevabını verirken %4'ü "2" (katılmıyorum), %22'si "3" (kararsızım), %21'i "4" (katılıyorum) ve geriye kalan %48'lik dilim ise "5" (kesinlikle katılıyorum) seçeneğini işaretlemiştir.

Yanıtlar belirgin biçimde olumlu yönde yoğunlaşmakta ve projenin hedeflenen etkiyi büyük ölçüde sağladığını göstermektedir. Dağılımda en yüksek oran 5-Kesinlikle Katılıyorum seçeneğinde toplanmış olup düşük düzeydeki yanıtların sınırlı kalması, genel memnuniyet ve kazanım düzeyinin yüksek olduğunu desteklemektedir.

4- Projedeki etkinlikler, edebî metinleri tarihsel ve kültürel bağlamlarıyla değerlendirmemi sağladı.

**Edebî Metinleri Tarihsel ve Kültürel Bağlamlarıyla
Değerlendirme Becerisi Üzerindeki Etkisi (%)**

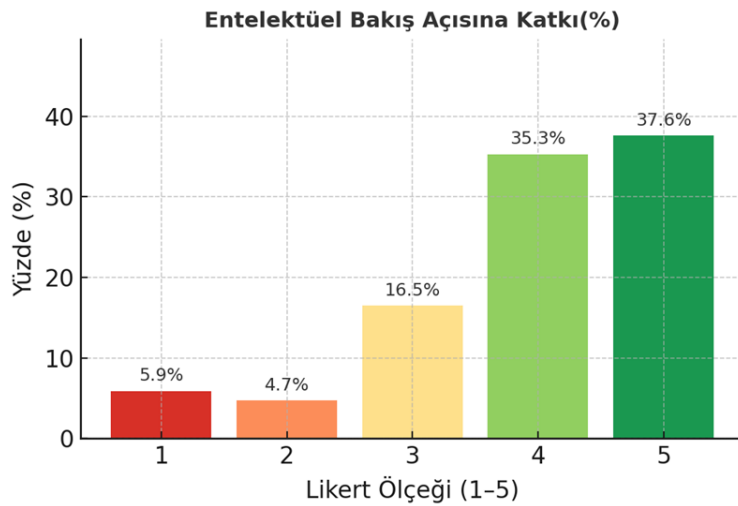

Şekil 4: Edebî metinleri tarihsel ve kültürel bağlamlarıyla değerlendirme becerisi üzerindeki etkisi

Katılımcıların yaklaşık %7'si "Projedeki etkinlikler, edebî metinleri tarihsel ve kültürel bağlamlarıyla değerlendirmemi sağladı," yorumuna "1" (hiç katılmıyorum) cevabını verirken %6'sı "2" (katılmıyorum), %20'si "3" (kararsızım), %32'si "4" (katılıyorum) ve geriye kalan %35'i ise "5" (kesinlikle katılıyorum) seçeneğini işaretlemiştir.

Bu sonuç, öğrencilerin büyük çoğunluğunun edebî metinleri tarihsel ve kültürel bağlamlarıyla değerlendirme konusunda önemli bir kazanım elde ettiğini göstermektedir. Düşük oranlarda 'katılmıyorum' cevaplarının bulunması, genel eğilimin olumlu yönde olduğunu ancak az da olsa farklı öğrenme deneyimlerine ihtiyaç duyulabileceğini ortaya koymaktadır.

5- Bu projeden kazandığım deneyimler, entelektüel bakış açısına katkı sağladı.

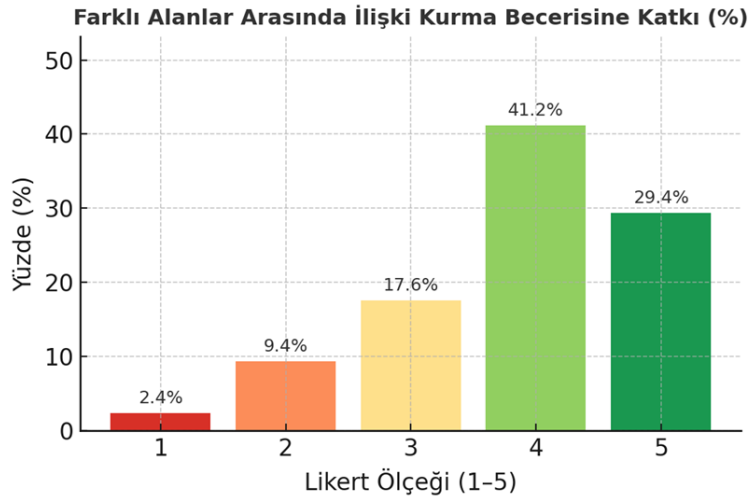

Şekil 5: Entelektüel bakış açısına katkı

Grafikten görüldüğü üzere, katılımcıların yaklaşık %38'si "5" (kesinlikle katılıyorum) seçeneğini, %35'i "4" (katılıyorum) seçeneğini işaretlemiştir. Daha düşük katılım gösteren seçenekler sırasıyla %17 (3-kararsızım), %6 (1-hiç katılmıyorum) ve %5 (2-katılmıyorum) oranındadır.

Katılımcıların büyük çoğunluğu (%73) bu projenin entelektüel bakış açılarına olumlu katkı sağladığını belirtmiştir. Nötr veya düşük katkı görenlerin oranı ise sınırlıdır. Bu sonuç, projenin genel anlamda hedeflenen entelektüel gelişime katkı sunduğunu göstermektedir.

6- Kitap ve müze deneyimlerini birlikte ele almak, farklı alanlar arasında ilişki kurma becerimi geliştirdi.

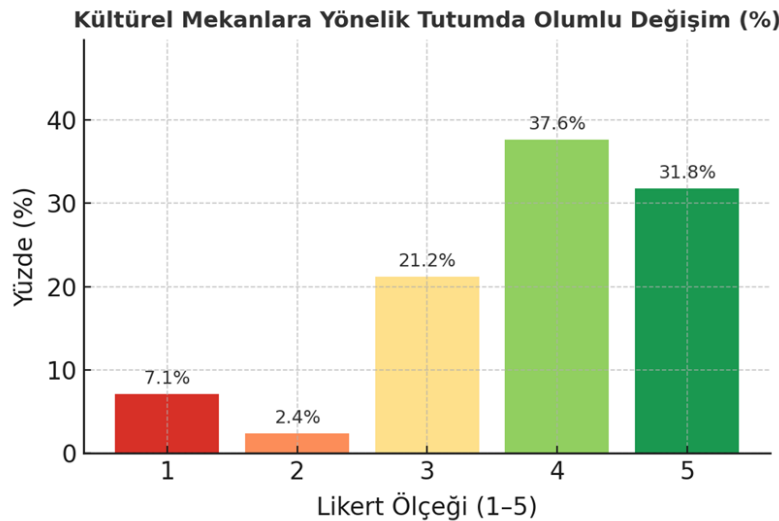

Şekil 6: Farklı alanlar arasında ilişki kurma becerisine katkı

Katılımcıların yaklaşık %2'si “Kitap ve müze deneyimlerini birlikte ele almak, farklı alanlar arasında ilişki kurma becerimi geliştirdi.” yorumuna “1” (hiç katılmıyorum) cevabını verirken %9'u “2” (katılmıyorum), %18'i “3” (kararsızım), %41'i “4” (katılıyorum) ve geriye kalan %29'u ise “5” (kesinlikle katılıyorum) seçeneğini işaretlemiştir.

Katılımcıların yaklaşık %71'i (4 ve 5 yanıtları) kitap ve müze deneyimlerinin birlikte ele alınmasının, farklı alanlar arasında ilişki kurma becerisine katkı sağladığını belirtmiştir. Kararsız kalanların oranı orta düzeyde, olumsuz görüş bildirenler ise oldukça azdır. Bu durum, yöntemin büyük ölçüde olumlu algılandığını göstermektedir.

7- Bu projeye katıldıktan sonra kültürel mekânlara yönelik tutumumda olumlu bir değişim gerçekleşti.

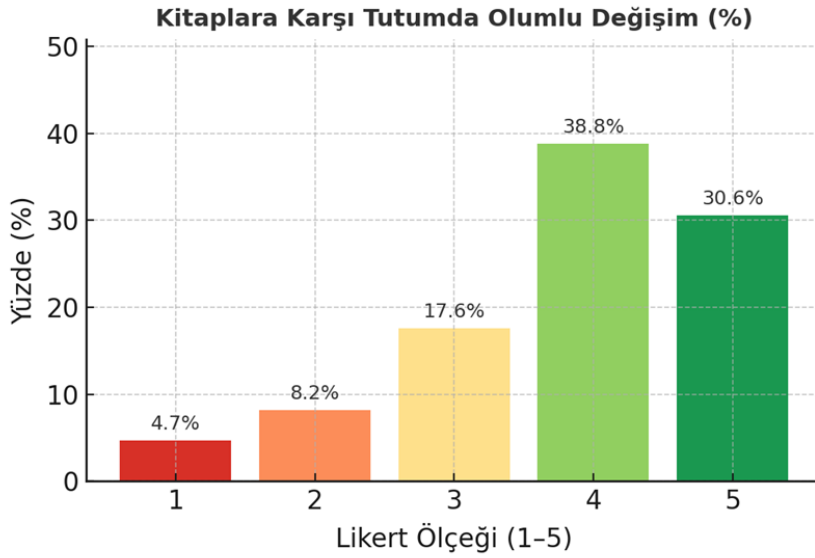

Şekil 7: Kültürel mekânlara yönelik tutumumda olumlu değişim

Katılımcıların yaklaşık %7'si “Bu projeye katıldıktan sonra kültürel mekânlara yönelik tutumumda olumlu bir değişim gerçekleşti.” yorumuna “1” (hiç katılmıyorum) cevabını verirken %2'si “2” (katılmıyorum), %21'i “3” (kararsızım), %38'i “4” (katılıyorum) ve geriye kalan %32'i ise “5” (kesinlikle katılıyorum) seçeneğini işaretlemiştir.

Sonuçlar, katılımcıların büyük çoğunluğunun (%69) olumlu yönde (4 ve 5) görüş belirttiğini, %21' nin kararsız kaldığını ve sadece %9'unun olumsuz yanıt verdiğini göstermektedir. Bu da projenin, katılımcıların kültürel mekânlara yönelik tutumlarını genel olarak olumlu yönde etkilediğini ortaya koymaktadır.

8- Bu projeye katıldıktan sonra kitaplara karşı tutumum olumlu yönde değişti.

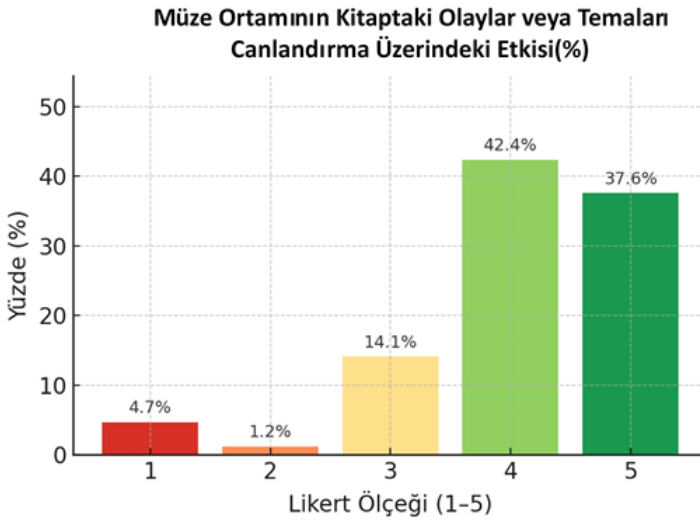

Şekil 8: Kitaplara karşı tutumda olumlu değişim

Katılımcıların yaklaşık %5'i "Bu projeye katıldıktan sonra kitaplara karşı tutumum olumlu yönde değişti." yorumuna "1" (hiç katılmıyorum) cevabını verirken %8'i "2" (katılmıyorum), %18'i "3" (kararsızım), %39'u "4" (katılıyorum) ve geriye kalan % 31'i ise "5" (kesinlikle katılıyorum) seçeneğini işaretlemiştir.

Dağılımda en yüksek oran 4-Katılıyorum seçeneğinde toplanmış olup düşük düzeydeki (1-2) yanıtların sınırlı kalması, genel memnuniyet ve kazanım düzeyinin yüksek olduğunu desteklemektedir.

9- Müze ortamı, kitaptaki olayları veya temaları zihnimde canlandırmayı daha kolay hâle getirdi.

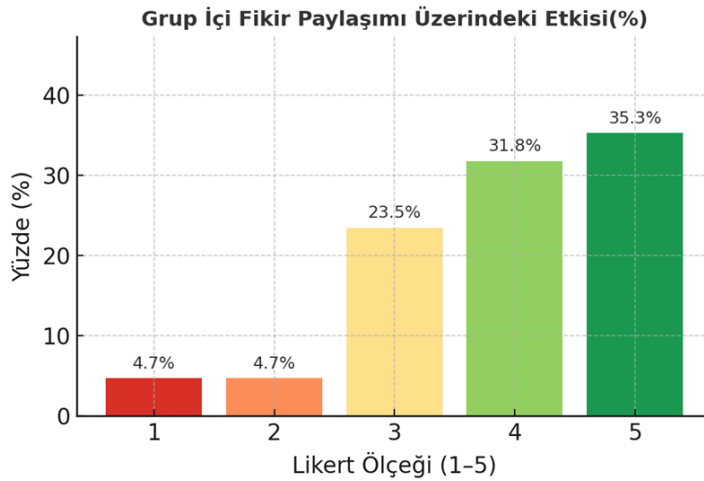

Şekil 9: Müze ortamının kitaptaki olaylar veya temaları canlandırma üzerindeki etkisi

Katılımcıların yaklaşık %5'i "Müze ortamı, kitaptaki olayları veya temaları zihnimde canlandırmayı daha kolay hale getirdi." yorumuna "1" (hiç katılmıyorum) cevabını verirken %1'i "2" (katılmıyorum), %14'ü "3" (kararsızım), %42'si "4" (katılıyorum) ve geriye kalan % 38'i ise "5" (kesinlikle katılıyorum) seçeneğini işaretlemiştir.

Katılımcıların %80'i (4 ve 5) müze ortamının kitapta geçen olayları ve temaları zihinde canlandırmayı kolaylaştırdığını belirtmiştir. Sadece %6'sı olumsuz yanıt vermiştir. Bu sonuç, müze ortamının edebî metinlerin anlaşılmasına güçlü bir şekilde katkı sağladığını göstermektedir.

10- Etkinlikler sırasında grup içi fikir paylaşımı yapma alışkanlığım gelişti.

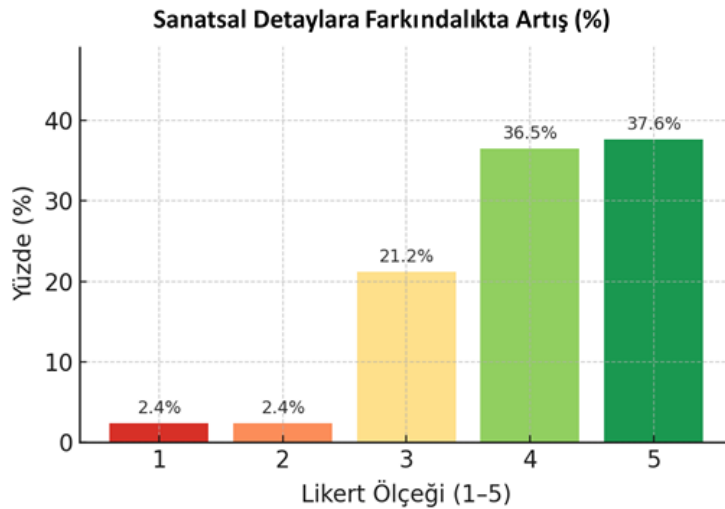

Şekil 10: Grup içi fikir paylaşımı üzerindeki etkisi

Katılımcıların “Etkinlikler sırasında grup içi fikir paylaşımı yapma alışkanlığım gelişti.” yorumuna verdiği yanıtların dağılımına bakıldığında, büyük çoğunluğunun olumlu görüş bildirdiği görülmektedir. En yüksek oran yaklaşık %36 ile “5” (kesinlikle katılıyorum) seçeneğinde yoğunlaşmıştır. Bunu %32 ile “4” (katılıyorum) seçeneği takip etmektedir. Nötr yanıtlar (%24) da dikkate değer bir büyüklüğe sahiptir. Olumsuz yanıtların (1 ve 2) oranı ise oldukça düşüktür (%10 toplam).

Katılımcıların büyük çoğunluğu (%67), grup içi fikir paylaşımının etkisini olumlu değerlendirmiştir. Bu durum, grup içinde açık iletişim ve iş birliğinin güçlendiğini, fikirlerin daha rahat paylaşıldığını ve bunun katılımcılar tarafından değerli bulunduğunu göstermektedir.

11- Bu proje, sanatsal detaylara karşı farkındalığımı artırdı.

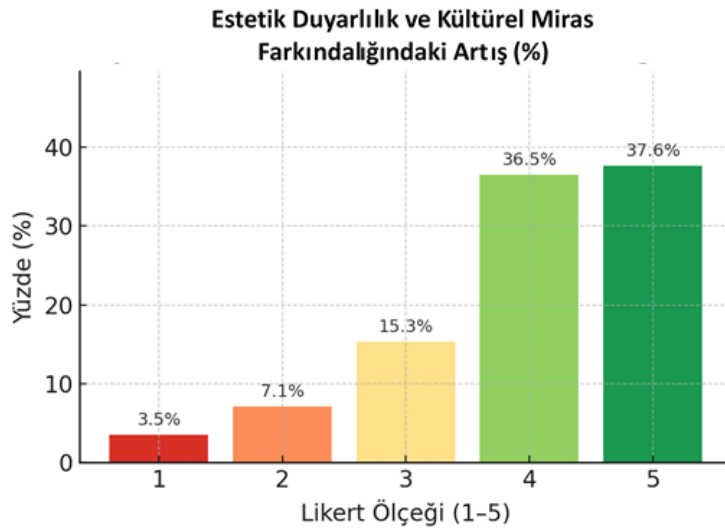

Şekil 11: Sanatsal detaylara farkındalıkta artış

Katılımcıların yanıt dağılımlarına bakıldığında, estetik duyarlılık ve kültürel mirasa yönelik farkındalık düzeylerinin büyük oranda olumlu değerlendirildiği görülmektedir. Katılımcıların %37’si “4”, %38’i ise “5” seçeneğini işaretlemiş olup, toplamda %75’i oranında bir kesim olumlu görüş bildirmiştir. Nötr görüş belirtenlerin oranı %21 iken olumsuz değerlendirmeler (%1 ve %2 seçenekleri) oldukça düşük düzeyde kalmıştır (%5 toplam).

Elde edilen bulgular, uygulamanın katılımcıların estetik duyarlılıklarını geliştirdiğini ve kültürel mirasa yönelik farkındalıklarını anlamlı ölçüde artırdığını göstermektedir. Yüksek düzeyde olumlu yanıt oranları, katılımcıların bu kazanımı içselleştirdiğini ortaya koymaktadır.

12- ‘Müzedeki Bir Kitap’ projesi, estetik duyarlılığımı ve kültürel mirasa yönelik farkındalığımı artırdı.

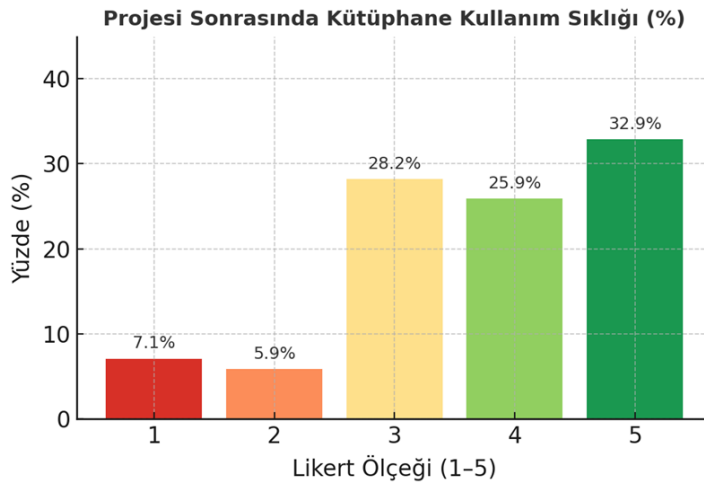

Şekil 12: Estetik duyarlılık ve kültürel miras farkındalığındaki artış

Grafik incelendiğinde, katılımcıların büyük çoğunluğunun olumlu görüş bildirdiği görülmektedir. Yanıtların yaklaşık %37'si “4” ve %38'i “5” seçeneklerinde toplanmıştır. Böylece katılımcıların %75'i olumlu değerlendirme yapmıştır. Nötr yanıt verenlerin oranı %15 iken olumsuz yanıtlar (1 ve 2 seçenekleri) %10 düzeyinde kalmıştır.

Bu bulgular, projenin katılımcılar üzerinde belirgin ölçüde olumlu bir etki oluşturduğunu göstermektedir. Elde edilen veriler çalışmanın hedeflediği boyutta olumlu çıktılar sağladığını göstermektedir. Katılımcılar üzerinde olumlu algıların baskın olması, çalışmanın hem pedagojik hem de değerler boyutunda katkı sağladığını ve kazanım odaklı bir etki yarattığını ortaya koymaktadır.

13- Okul Kütüphanesi merkezli yürütülen ‘Müze Bir Kitap’ projesi sonrasında kütüphane kullanım sıklığınız ne kadar oldu?

Şekil 13: Proje sonrasında kütüphane kullanım sıklığı

“Projesi Sonrasında Kütüphane Kullanım Sıklığı” değişkenine ilişkin yanıtların dağılımı incelendiğinde, katılımcıların %33'ünün “5”, %26'sının ise “4” seçeneğini işaretlediği görülmektedir. Orta düzeyde kullanım sıklığını ifade eden “3” seçeneği %28 oranında tercih edilmiştir. Olumsuz görüşler (1 ve 2 seçenekleri) ise %13 düzeyinde kalmıştır.

Bu dağılım, projenin katılımcılar üzerinde kütüphane kullanım alışkanlıklarını artırıcı yönde olumlu bir etki oluşturduğunu göstermektedir. Katılımcıların yarısından fazlasının olumlu yanıt vermesi, kütüphane kullanımının proje ile birlikte önemli bir kazanım hâline geldiğini ortaya koymaktadır. Olumsuz görüşlerin düşük düzeyde kalması, genel eğilimin güçlü bir biçimde olumlu yönde olduğunu teyit etmektedir. Sonuç olarak projenin katılımcıların kütüphane kullanım sıklığını artırmada etkili olduğu görülmekte ve bu durum, öğrenme sürecine yönelik önemli bir kazanım olarak değerlendirilebileceği düşünülmektedir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Kütüphane Kullanım Sıklığı: Proje öncesinde öğrencilerin büyük çoğunluğu kütüphaneyi seyrek kullanırken, proje sonrasında kullanım sıklığının belirgin biçimde arttığı görülmüştür. Bu durum, “Müzedeki Bir Kitap” projesinin öğrencilerin kütüphane alışkanlıklarını olumlu yönde geliştirdiğini göstermektedir.

Müzeleri Algılama Biçimi: Öğrencilerin çoğunluğu, proje sonrasında müzeleri yalnızca gezilen mekânlar olarak değil, edebî ve kültürel bağlamda düşünsel keşif alanları olarak görmeye başlamıştır. Bu kazanım, öğrencilerin kültürel mekânları daha anlamlı ve derinlikli şekilde değerlendirme becerisi kazandıklarını ortaya koymaktadır.

Kitap-Müze İlişkisi: Katılımcıların büyük kısmı, okunan kitaplarla gezilen müzeler arasında anlamlı bir uyum olduğunu belirtmiştir. Bu bulgu, disiplinler arası yaklaşımın öğrenciler tarafından benimsendiğini ve projenin hedeflenen etkileşimi sağladığını göstermektedir.

Edebî Metinleri Tarihsel ve Kültürel Bağlamda Değerlendirme: Öğrenciler, edebî metinleri tarihsel ve kültürel boyutlarıyla ele alma becerisi kazandıklarını ifade etmiştir. Bu sonuç, projenin yalnızca okuma alışkanlığına değil, aynı zamanda eleştirel ve kültürel bakış açısına da katkı sunduğunu göstermektedir.

Entelektüel Katkı: Katılımcıların çoğunluğu, projenin entelektüel bakış açılarını geliştirdiğini belirtmiştir. Bu durum, projenin yalnızca bilgi aktarımıyla sınırlı kalmayıp düşünsel gelişimi de desteklediğini göstermektedir.

Disiplinlerarası İlişki Kurma Becerisi: Öğrencilerin önemli bir bölümü, kitap ve müze deneyimlerini birlikte ele almanın farklı alanlar arasında ilişki kurma becerilerini geliştirdiğini vurgulamıştır. Bu, projenin disiplinler arası öğrenme hedeflerine uygun bir kazanım sunduğunu ortaya koymaktadır.

Kültürel Mekânlara Yönelik Tutum: Katılımcıların çoğunluğu, proje sonrasında kültürel mekânlara yönelik daha olumlu bir tutum geliştirdiğini ifade etmiştir. Bu, projenin kültürel farkındalık ve toplumsal bilinç boyutunda güçlü bir etki yarattığını göstermektedir.

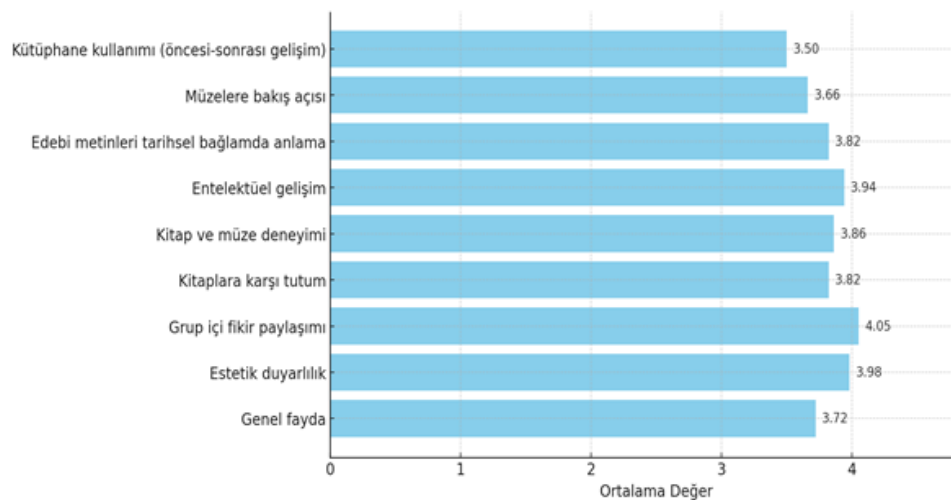
Kitaplara Yönelik Tutum: Öğrencilerin önemli bir bölümü, kitaplara karşı daha olumlu bir tutum geliştirmiştir. Bu durum, projenin okuma kültürünü destekleyici bir rol üstlendiğini ortaya koymaktadır.

Müze Ortamının Katkısı: Katılımcıların %80’i, müze ortamının kitaptaki olay ve temaları zihinde canlandırmayı kolaylaştırdığını belirtmiştir. Bu sonuç, müzelerin edebî metinlerin anlaşılmasına somut bir katkı sunduğunu göstermektedir.

Grup İçi Paylaşım: Öğrencilerin büyük çoğunluğu, proje süresince grup içi fikir paylaşımı yapma alışkanlıklarının geliştiğini ifade etmiştir. Bu durum, projenin sosyal etkileşim ve iş birliği boyutunu da desteklediğini göstermektedir.

Estetik Duyarlılık ve Kültürel Miras Farkındalığı: Öğrencilerin yaklaşık dörtte üçü, projenin estetik duyarlılıklarını ve kültürel mirasa yönelik farkındalıklarını artırdığını belirtmiştir. Bu bulgu, projenin yalnızca bilişsel değil, aynı zamanda değerler ve kültürel farkındalık boyutunda da önemli katkılar sunduğunu göstermektedir.

«Müzedeki Bir Kitap» Projesi Sonuçları (1-5 Likert Ölçeği)

Şekil 14: “Müzedeki Bir Kitap” projesi sonuçları

Ortalama değerlere göre katılımcıların en yüksek puanı “Grup içi fikir paylaşımı” ($X = 4.05$) boyutuna verdikleri görülmektedir. Bunu sırasıyla “Estetik duyarlılık” ($X = 3.98$), “Entelektüel gelişim” ($X = 3.94$) ve “Kitap ve müze deneyimi” ($X = 3.86$) boyutları takip etmektedir. “Edebî metinleri tarihsel bağlamda anlama” ($X = 3.82$) ve “Kitaplara karşı tutum” ($X = 3.82$) da yüksek ortalama puanlarla olumlu değerlendirilmiştir. “Müzelere bakış açısı” ($X = 3.66$) ve “Genel fayda” ($X = 3.72$) orta-üst düzeyde olumlu sonuçlar göstermektedir. En düşük ortalama değer ise “Kütüphane kullanımı” ($X = 3.50$) boyutunda görülmektedir.

Bulgular, projenin katılımcılar üzerinde en güçlü etkisinin sosyal öğrenme ortamı ve iş birliğine dayalı süreçler üzerinde gerçekleştiğini göstermektedir. Grup içi fikir paylaşımının en yüksek puanı alması, öğrencilerin birlikte öğrenme ve paylaşım yoluyla kazanım elde ettiklerini ortaya koymaktadır. Estetik duyarlılık, entelektüel gelişim ve kültürel deneyim boyutlarında da yüksek ortalamaların görülmesi, projenin bireysel gelişime katkı sağladığını desteklemektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, “Müzedde Bir Kitap” projesi öğrencilerin kütüphane kullanım alışkanlıklarını artırmış, kültürel mekânlara yönelik olumlu tutum geliştirmelerini sağlamış, estetik duyarlılıklarını güçlendirmiş ve disiplinler arası öğrenme becerilerine katkıda bulunmuştur. Proje, öğrencilerin yalnızca bilgi edinmelerini değil aynı zamanda fikir paylaşımı, estetik duyarlılık, entelektüel gelişim ve kültürel farkındalık gibi çok yönlü kazanımlar elde etmelerini sağlamıştır. Bu bulgu, projenin hem akademik hem de kültürel ve sosyal boyutlarda etkili bir öğrenme deneyimi sunduğunu göstermektedir.

Maarif Modeline Uygunluk

Proje çıktıları, Maarif modelinin temel bileşenleriyle büyük ölçüde örtüşmektedir:

Merak: Öğrenciler, kitaplar ve müzeler arasında bağlantılar kurarak yeni sorular üretmiş ve araştırmaya yönelik istekleri artmıştır.

Araştırma: Anket sonuçları, öğrencilerin edebî metinleri tarihsel ve kültürel bağlamda değerlendirme becerilerinde ilerleme sağladığını göstermektedir. Bu durum araştırma temelli öğrenmeyi desteklediğini ortaya koymaktadır.

Rasyonel Düşünme: Farklı kaynaklardan (kitap, müze, grup tartışmaları) gelen bilgileri bir arada ele almaları, eleştirel ve analitik düşünme becerilerinin güçlendiğine işaret etmektedir.

İletişim: Grup içi fikir paylaşımının gelişmesi, öğrencilerin düşüncelerini ifade etme ve başkalarının görüşlerini dikkate alma becerilerini artırmıştır.

Farkındalık: Katılımcıların kültürel mirasa, sanatsal detaylara ve estetik değerlere yönelik duyarlılıklarının belirgin şekilde arttığı görülmektedir.

Bu bulgular, “Müzedde Bir Kitap” projesinin yalnızca bir kültürel etkinlik değil, aynı zamanda Maarif modelini somut olarak destekleyen bir eğitim uygulaması olduğunu ortaya koymaktadır. Modelin öngördüğü öğrenme boyutlarının hemen hepsi, proje aracılığıyla hayata geçirilmiş ve öğrencilerin bütüncül gelişimlerine katkı sağlamıştır.

ÖNERİLER

Eğitim süreçlerinde kültürel mirasın etkin kullanımına yönelik projelerin başarısı ve sürdürülebilirliği, stratejik ve kapsamlı önerilerle doğrudan ilintilidir. Bu bağlamda, yürütülmekte olan projenin etki alanını genişletmek, kazanımlarını derinleştirmek ve kalıcılığını temin etmek amacıyla aşağıda detayları sunulan önerilerin dikkate alınması önem arz etmektedir.

Sürdürülebilirlik: Projenin kalıcı etkiler bırakabilmesi için benzer uygulamaların okulun tüm kademelerinde yaygınlaştırılması ve eğitim kültürüne doğal bir parça olarak entegre edilmesi büyük önem taşımaktadır.

Disiplinlerarası Yaklaşımın Genişletilmesi: Öğrencilerin farklı kültürel ve sanatsal alanlarla etkileşimini artırmak amacıyla kitap ve müze ilişkisinin yanı sıra tiyatro, sinema ve sanat atölyeleri gibi etkinliklerle de bağlar kurulması düşünülmelidir.

Dijital Destek: Öğrencilerin müze ve kitap deneyimlerinden elde ettikleri kazanımları pekiştirmek için bu deneyimleri e-portfolyo veya dijital sergi gibi platformlara taşınmaları teşvik edilmelidir.

Öğrenci Katılımının Derinleştirilmesi: Öğrencilerin grup çalışmalarında daha aktif rol almaları teşvik edilerek, tartışma oturumları, yaratıcı yazma etkinlikleri ve sunumlar aracılığıyla iletişim becerilerinin geliştirilmesine odaklanılmalıdır.

Maarif Modeli ile Sistematik İzleme: Projenin her aşamasında, Maarif modelinin temel boyutları göz önünde bulundurularak öğrencilerin akademik ve sosyal gelişimleri düzenli olarak izlenmeli ve detaylı raporlar hazırlanmalıdır.

Kütüphane ve Müze İş Birlikleri: Okul kütüphanesi ile yerel müzeler arasında uzun vadeli iş birlikleri oluşturulması, öğrencilerin kültürel mirasla bağlarını güçlendirerek zengin öğrenme fırsatları sunacaktır.

KAYNAKÇA

- Buyurgan, S. (2017). Verimli Bir Müze Ziyaretini Nasıl Gerçekleştirebiliriz? Millî Eğitim Dergisi, 214, 317–327.
- Buyurgan, S., & Buyurgan, U. (2012). Sanat Eğitimi ve Öğretimi. Pegem Akademi Yayınları, 101-106.
- Yavuzoğlu-Atasoy, S. (1999). Sanat Eğitimi ve Müzeler. Gazi Üniversitesi Yayınları, 10-31.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2023). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli: Taslak Çerçeve Metni. Ankara: MEB Yayınları.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2023). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli. <https://tymm.meb.gov.tr/>
- Er Tuna, Y., & Kaya, H. (2022). Sosyal Bilgiler Öğretimi Kapsamında Müze Ve Müze Eğitimine Yönelik Yapılmış Lisansüstü Tezlerinin İncelenmesi. Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 10 (19), 515–529.
- Ersoy, U., & Güven, S. (2016). Çağdaş Müzecilik: Alan Araştırması ve Mevcut Durum Çerçevesinde Metodoloji ve Uygulamaya Yönelik Politikalar. Antalya.
- https://cagdasmuzebilim.ankara.edu.tr/wp-content/uploads/sites/384/2016/04/cagdas_muzecilik.pdf adresinden 02.05.2025 tarihinde erişildi.
- UNESCO Türkiye Millî Komisyonu. (t.y.). Müze ve Koleksiyonların Çeşitlilikleri ve Toplumdaki Görevlerinin Korunması ve Geliştirilmesine İlişkin Tavsiye Kararı. <https://www.unesco.org.tr/pages/159/176/> adresinden 02.05.2025 tarihinde erişildi.
- Kalaba, B. (2021). Kültürel Mirasın Sürdürülebilirliği Kapsamında Müzelerin Önemi. Turizm Ekonomi ve İşletme Araştırmaları Dergisi, 2(3), 102–112.